

Vážené kolegyně a kolegové,

Pablo Picasso řekl po shlédnutí obrazu Emila Filly: „Picasso pour les pauvres.“ Picasso pro chudé. Byla tato slova z úst sebevědomého umělce slovy ocenění, nebo pohrdání? Spíš to první, nechme však soudit kunsthistoriky. Důležité je, že v té době už světově uznávaný malíř připouštěl srovnání svého díla s obrazy, v Paříži sice známého, přece jenom ale ne tak významného, českého malíře. Vzpomněl jsem si na tato slova, když jsem hleděl na Fillův kubistický obraz na výstavě, věnované výročí brněnského Domu umění, jenž se v počátcích své historie jmenoval Kaiser Franz Josef-Jubiläums Künstlerhaus. Za jeho stoleté existence v něm vystavovali svá díla naši malíři, mluvící jak česky, tak německy. Nejdříve hlavně německy, po válce česky, za první republiky česky a německy. Na jubilejní výstavě visí vedle sebe díla malířů obou národností – a sotva si lze představit větší rozdíly. Působí, jako by obrazy vznikaly v různých kulturách, v jiných epochách. Němečtí a čeští umělci tvořili paralelně, bez průniků, jakoby každý ve svém světě, stylu, konvenci. Německá díla, často vysoké úrovně, figurální, krajiny, města, jsou konzervativní, tradiční, převážně realistická. Češi reflektovali dění ve světě, kubismus, abstrakci. Moravsko-německý konzervativismus měl zřejmě hlubší základ. Proslulý vídeňský architekt brněnsko-německého původu Adolf Loos při jedné z brněnských návštěv poznamenal: „Kultura národa se pozná podle toho, jakého si zvolí architekta. Češi si vybrali pro stavbu brněnské Besedy Theofila Hansena, kdežto Němci jakéhosi hamburského pseudogotika.“ (Výrazem kulturní soutěže mezi oběma zemskými národy byly jejich reprezentativní stavby v Brně – Besední dům a Deutsches Haus, na jehož konzervativní architekturu Loos naráží. Theofil Hansen, původem Dán, patřil k předním architektům své doby, postavil například budovy univerzity a parlamentu ve Vídni, v Brně také budovu nemocnice u sv. Anny. Německý dům stál na Moravském náměstí a byl za války vybombardován. Besední dům, dnes sídlo filharmonie, můžete shlédnout na rohu Husovy ulice a Komenského náměstí, naproti bývalé budově lékařské fakulty. Sousedí s Pražákovým palácem, rovněž navrženým Hansenem, dnes sídlem Moravské galerie.)

Nemohlo jít však jenom o tradice, kubismus měl sotva co společného s českou minulostí. Myslím, že každý z obou uměleckých národů zvolil, s kým bude výsledky své práce poměřovat. Moravští Němci s konzervativním Rakouskem. Jejich díla, jak byla v Domě umění vystavena, se jeví jako kvalitní provincie na periferii Vídně. Přitom, pokud by chtěli volit podle jazyka, mohli si vybrat třeba mnohem živější Berlín. Češi volili jako světoobčané, otevření vlivům Paříže, tehdejšího centra světového umění. Měřítka, kterým poměrujeme naši práci, ovlivní výsledky, kterých dosáhneme. Samozřejmě, nemluvím jenom o umění, to se týká medicíny, vědy, školství. ... Pokud se i dnes v Brně nebo třeba Bratislavě budeme srovnávat jenom s Vídní nebo Prahou, zůstaneme provincií. Stejně jako Praha, Vídeň. ... Pokud chceme být skutečně dobří, musíme se srovnávat s tím nejlepším, co je ve světě. Ať už vzniká ve Vídni, Londýně, Paříži, New Yorku, v neurologii třeba i v Lyonu, Newcastleu, Grenoblu ... nebo, třeba kdybychom chtěli chovat koně, v Ulan Baataru.

Na vaše příspěvky se i s redakční radou těší

prof. MUDr. Ivan Rektor, CSc. – předseda redakční rady

B. Kubišta. Epileptická žena. Moravská Galerie, Brno.
Moderní české umění. I na kubistickém obraze
můžeme diagnostikovat fokální motorický záchvat

prof. MUDr. Ivan Rektor, CSc.

1. neurologická klinika LF MU
a FN u sv. Anny
Pekařská 53, 656 91 Brno
rektor@fnusa.cz

